

การวิเคราะห์การฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบียผ่านพระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด
บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2566

The Analysis of Re-Normalization of Diplomatic Relations between Saudi Arabia and
Thailand through Saudi Crown Prince Mohammed bin Salman's Conception

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Degree of Master of Arts in International Relations

Department of International Relations

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2023

หัวข้อสารนิพนธ์	การวิเคราะห์การฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ชาอูดีอาระเบีย ผ่านพระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่ง ชาอูดีอาระเบีย
โดย	ร.ท.สิทธิกร สุทธิขาว
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์สุรัตน์ โหระชัยกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภมิตร ปิติพัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์สุรัตน์ โหระชัยกุล)

..... กรรมการ
(นาวาเอก ดร.หัสไชยญ มั่งคั่ง)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สิทธิกร สุทธิขาว : การวิเคราะห์การฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบียผ่านพระ
 ดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย. (The Analysis of Re-
 Normalization of Diplomatic Relations between Saudi Arabia and Thailand
 through Saudi Crown Prince Mohammed bin Salman's Conception) อ.ที่
 ปริญญาหลัก : รศ.สุรัตน์ โหระชัยกุล

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยที่นำไปสู่การฟื้นคืนความสัมพันธ์
 ระหว่างประเทศไทยกับประเทศซาอุดีอาระเบีย โดยเน้นศึกษาปัจจัยพระดำริใน
 มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย การศึกษาปัจจัยดังกล่าวอิงกับแนวคิด
 เรื่องผลประโยชน์แห่งชาติเป็นกรอบแนวคิดหลัก การศึกษาพบว่า ปี ค.ศ. 2015 ซาอุดีอาระเบีย
 ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุดังกล่าว มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน จึงทรงมีดำริแผน
 เพื่อพัฒนาและปฏิรูปประเทศในช่วงปี ค.ศ. 2016 ถึง ปี ค.ศ. 2030 ภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์
 ซาอุดีอาระเบีย 2030 เพื่อรับมือกับสถานการณ์สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจที่มี
 เป้าหมายการลดการพึ่งพารายได้จากส่งออกน้ำมัน รวมถึง การสร้างภาพลักษณ์ใหม่และ
 ทันสมัยมากยิ่งขึ้นแก่ซาอุดีอาระเบีย ทั้งนี้ การที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ได้นั้น
 จำเป็นต้องอาศัยการลงทุนขนาดใหญ่และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ
 ดังนั้น สิ่งที่มาตามคือความต้องการแรงงานต่างชาติจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ ด้วยเหตุ
 ดังกล่าว ไทยจึงเป็นประเทศเป้าหมายที่มีศักยภาพสำหรับซาอุดีอาระเบีย รวมถึงเป็นเหตุผลตาม
 หลักผลประโยชน์แห่งชาติของซาอุดีอาระเบียที่ต้องการแรงงานไทยกลับเข้าไปทำงานเพื่อสร้างและ
 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของซาอุดีอาระเบีย จึงเป็นที่มาของการฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างไทย -
 ซาอุดีอาระเบีย

สาขาวิชา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2566 ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6580129024 : MAJOR INTERNATIONAL RELATIONS

KEYWORD: Saudi Arabia, Thailand, Mohammed bin Salman, Saudi Vision 2030,
Re-normalization, Diplomatic Relations

Sittikorn Suttikaow : The Analysis of Re-Normalization of Diplomatic Relations between Saudi Arabia and Thailand through Saudi Crown Prince Mohammed bin Salman's Conception. Advisor: Assoc. Prof. Surat Horachaikul

The prime objective of this research article is to study a factor underlying the re-normalization of the relations between Thailand and Saudi Arabia. The research places an emphasis on the factor of Saudi Crown Prince Mohammed bin Salman's conception. By employing the conceptual framework of national interest, this research finds that in 2015 Saudi Arabia encountered economic problems. And it is for this reason why the Crown Prince Muhammad bin Salman initiated plans to develop and reform the country between 2016 - 2030 under the Saudi Vision 2030 Strategy to address critical situations, especially in the economic realms. In the Saudi Vision 2030, the goals include reducing dependence on oil export revenues and creating a new and more modern image for Saudi Arabia. Achieving Saudi Vision 2030 requires large-scale investment and infrastructure development to support the country's development. And to realize infrastructure development, Saudi Arabia would need a pool of foreign skilled workers. For this reason, Thailand becomes a target country, as Thailand is known for its skilled labors in the construction sector. In other words, this aligns with Saudi Arabia's national interest as Saudi Arabia wants to see the return of Thai workers to build and develop Saudi Arabia's infrastructure.

Field of Study: International Relations

Student's Signature

Academic Year: 2023

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้จะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้หากปราศจากความกรุณา อนุเคราะห์ และความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์ สุรัตน์ โหระชัยกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่คอยให้คำแนะนำ ปรับปรุง ชี้นำแนวทางให้สารนิพนธ์ถูกต้องสมบูรณ์ และสนับสนุนผู้วิจัยมาโดยตลอด จนสำเร็จจุล่งมาได้ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูง รวมถึงขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภมิตร ปิติพัฒน์ ประธานกรรมการ และ นาวาเอก ดร.หัสไชยญ มั่งคั่ง กรรมการ ที่ได้ให้คำแนะนำ ปรับปรุงเนื้อหาจนทำให้บทความวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมยิ่งขึ้น

อีกทั้ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้มีความรู้ในแขนงนี้ จนสามารถเขียนบทความวิจัยนี้ได้อย่างสมบูรณ์ รวมถึงเจ้าหน้าที่ภาควิชาที่ได้ให้คำแนะนำ กระตุ้น และช่วยเหลือเรื่องต่าง ๆ มาโดยตลอด

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ พี่นกวีด ที่ได้ช่วยเหลือและให้คำแนะนำผู้วิจัยตลอดระยะเวลาตั้งแต่การสมัครเข้ารับการศึกษาจนถึงการเขียนบทความวิจัยนี้

และที่สำคัญ ขอขอบพระคุณครอบครัว ป้า ม้า ที่คอยให้กำลังใจ เป็นแรงใจสำคัญในการศึกษา และให้การสนับสนุนในการศึกษามาโดยตลอด สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณคุณ GG ที่ได้ให้กำลังใจ และเชื่อมั่นในตัวผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยสามารถสำเร็จการศึกษาได้ในที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สิทธิกร สุทธิขาว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	1
1.2 คำถามวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ข้อโต้แย้ง	4
1.5 การทบทวนวรรณกรรม.....	4
1.6 กรอบการวิเคราะห์.....	6
1.7 ระเบียบวิธีวิจัย.....	7
1.8 ระยะเวลาการศึกษา.....	7
1.9 การแบ่งบทนำเสนอ	7
บทที่ 2 จุดพลิกผันของความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย	8
บทที่ 3 การกลับมาฟื้นฟูความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย	11
บทที่ 4 พระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ผ่านวิสัยทัศน์ ซาอุดีอาระเบีย 2030	15
บทที่ 5 บทปิดท้าย	25
บรรณานุกรม.....	28
ประวัติผู้เขียน	32

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ไทย – ซาอุดีอาระเบีย สถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างกันตั้งแต่ปี ค.ศ. 1957 และดำเนินความสัมพันธ์กันอย่างราบรื่น จนกระทั่งเกิดปัญหาใหญ่ที่ส่งผลให้เกิดการพลิกผันของความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย คือคดีโครงการเครื่องเพชรของเจ้าชายฟัยศ็อล บิน ฟีฮัด (Faisal bin Fahd) คดีฆาตกรรมนักการทูตซาอุดีอาระเบีย และคดีการหายสาบสูญของนายมุฮัมมัด อัลรูไวลี (Mohammad Al Ruwaili) นักธุรกิจชาวซาอุดีอาระเบีย ส่งผลให้ซาอุดีอาระเบียมีมาตรการตอบโต้ด้วยการห้ามชาวซาอุดีอาระเบียเดินทางมาไทย ไม่ตรวจลงตราให้ชาวไทยไปทำงานในซาอุดีอาระเบียเพิ่มขึ้น รวมถึงไม่ตรวจลงตราหนังสือเดินทางแบบ Exit-re-entry Visa แก่แรงงานไทยในซาอุดีอาระเบียที่ประสงค์จะเดินทางกลับประเทศ พร้อมทั้งลดระดับผู้แทนทางการทูตเป็นระดับอุปทูต¹

ทั้งนี้ หลังจากเกิดปัญหาดังกล่าว ไทยพยายามประคับประคองมิให้ความสัมพันธ์เสื่อมถอยลงไปอย่างไรก็ดี คดีโครงการเครื่องเพชรของเจ้าชายฟัยศ็อล บิน ฟีฮัด และคดีฆาตกรรมนักการทูตซาอุดีอาระเบียในไทย ที่หมดยุคความตั้งแต่ปี ค.ศ. 2009 และปี ค.ศ. 2010 ตามลำดับ ยกเว้นคดีการหายสาบสูญของอัลรูไวลี ซึ่งกลายเป็นคดีพิเศษที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2014 หลังจากผู้แทนทางการทูตซาอุดีอาระเบียประจำไทย และญาติอัลรูไวลีต่างไม่พอใจที่ศาลอาญามีคำพิพากษายกฟ้องจำเลยในข้อหาลักพาตัวและฆาตกรรมอัลรูไวลีเนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ และตั้งข้อสงสัยต่อการเปลี่ยนผู้พิพากษาในคดีดังกล่าว ก่อนหน้าศาลจะมีคำพิพากษา เป็นเหตุให้รัฐบาลซาอุดีอาระเบียตัดสินใจเรียกอุปทูตซาอุดีอาระเบียประจำไทยกลับประเทศเมื่อปี ค.ศ. 2014 และพิจารณาแต่งตั้งอุปทูตกลับมาปฏิบัติหน้าที่จนถึงปัจจุบัน ส่วนความคืบหน้าของคดีการหายสาบสูญของอัลรูไวลี ศาลฎีกามีคำพิพากษาเมื่อปี ค.ศ. 2019 ให้ยืนตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ที่ยกฟ้องจำเลยทั้งหมด เนื่องจากพยานหลักฐานไม่เพียงพอ²

อย่างไรก็ดี เมื่อปี ค.ศ. 2015 เกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งสำคัญในซาอุดีอาระเบีย คือการปรับคณะรัฐมนตรี และการจัดลำดับการสืบสันตติวงศ์ใหม่ของราชวงศ์ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไปสู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่รัฐบาลของซาอุดีอาระเบียมักจะมีแต่ผู้อาวุโสระดับสูง³ โดยมีการแต่งตั้ง เจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน

¹ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, "ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2565," (2565), หน้า 12.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 13.

³ ศราวุฒิ อารีย์, "ไทย-ซาอุดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แต่กร้าวสู่ก้าวอย่างแห่ง "มิตรภาพใหม่." สืบค้นจาก <http://www.ias.chula.ac.th/article/%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-%E0%B8%8B%E0%B8%B2%E0%B8%AD%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8>

(Mohammed bin Salman) แห่งซาอุดีอาระเบีย ดำรงตำแหน่งรองมกุฎราชกุมารควบคู่ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม⁴ ซึ่งในเวลาต่อมา พระองค์ได้รับแต่งตั้งเป็นมกุฎราชกุมารแห่งซาอุดีอาระเบีย และยังคงดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และประธานสภากิจการเศรษฐกิจ⁵ ทั้งนี้ พระองค์ทรงมีดำริแผนในการพัฒนาและปฏิรูปประเทศในห้วงปี ค.ศ. 2016 - 2030 ภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 (Saudi Vision 2030) โดยทรงประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 2016 ปัจจุบัน มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ทรงผลักดันการดำเนินนโยบายและด้านต่าง ๆ ภายใต้วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจที่มีเป้าหมายการลดการพึ่งพารายได้จากการส่งออกน้ำมัน จึงมีการผลักดันนโยบายและมาตรการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ ซึ่งมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ทรงต้องการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้ซาอุดีอาระเบีย และสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศใหม่และที่เคยมีให้มิตรภาพแน่นแฟ้นขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางด้วยกัน หรือ ประเทศนอกภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะประเทศที่เคยเป็นคู่แข่งกันมาก่อนและกลับมาเป็นมิตรกัน⁶

ในปัจจุบัน ความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย ได้กลับสู่ภาวะปกติ เห็นได้จากการเยือนซาอุดีอาระเบียของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่ได้เข้าเฝ้ามกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน เมื่อปี ค.ศ. 2022 โดยจากการเฝ้าดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบร่วมกันให้ปรับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันให้กลับสู่ระดับปกติ อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังได้หารือเกี่ยวกับการดำเนินการภายหลังการฟื้นฟูความสัมพันธ์ในระยะแรก อาทิ การแต่งตั้งเอกอัครราชทูต และการจัดตั้งกลไกการหารือทวิภาคี รวมถึง ได้หารือการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อรื้อฟื้นความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ อาทิ การค้าและการลงทุน ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน สาธารณสุข และการท่องเที่ยว รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือในสาขาใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ อาทิ สิ่งแวดล้อม พลังงานทดแทน และการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล อีกทั้ง ยืนยันความร่วมมือและการสนับสนุนซึ่งกันและกันในกรอบต่าง ๆ อีกทั้ง การฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ซาอุดีอาระเบียเป็นประโยชน์ร่วมกันสำหรับทั้งสองประเทศทั้งในมิติการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม โดยไทยและซาอุดีอาระเบีย

% A 3 % E 0 % B 8 % B 0 % E 0 % B 9 % 8 0 % E 0 % B 8 % 9 A % E 0 % B 8 % B 5 % E 0 % B 8 % A 2 - % E 0 % B 8 % 8 8 % E 0 % B 8 % B 2 % E 0 % B 8 % 8 1 % E 0 % B 8 % A A / .

⁴ อิศรนนท์, "สามคลื่นลูกใหม่แห่งซาอุดีอาระเบีย ก้าวอย่างครั้งสำคัญทางการเมืองและการปกครองที่ไม่อาจมองข้ามได้." สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2015/05/issaranan-25-5-2558/>. (สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2567)

⁵ ปรีดี บุญซื่อ, "เจ้าชายโมฮัมเหม็ด บิน ซัลมาน (MBS) กับ Vision 2030 ของซาอุดีอาระเบีย." สืบค้นออนไลน์จาก <https://thaipublica.org/2022/01/pridi286/>. (สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2567)

⁶ กวี จงกิจถาวร, "สัมพันธ์ไทย-ซาอุดีอาระเบีย มีมากกว่าที่คิด." สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2022/02/kavi-chongkittavorn09/>. (สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2567)

สามารถช่วยสนับสนุนเป้าหมายในการพัฒนาของกันและกัน โดยเฉพาะนโยบาย Bio - Circular - Green (BCG) Economy ของไทย และวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ทั้งนี้ การฟื้นคืนความสัมพันธ์จะช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนสำหรับไทยและซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอาหรับ การกลับเข้าไปทำงานในซาอุดีอาระเบียของแรงงานฝีมือ แรงงานภาคบริการ และแรงงานเฉพาะทางของไทย การส่งเสริมความมั่นคงทางพลังงานของไทย และคาดว่านักท่องเที่ยวซาอุดีอาระเบียจะช่วยสร้างรายได้ให้ไทย จากการเยือนในรอบ 32 ปี ของผู้นำรัฐบาลไทยในขณะนั้น ส่งผลให้กระบวนการฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศเดินหน้าไปอย่างรวดเร็ว⁷

ผู้วิจัยจึงมีข้อสงสัยถึงการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย ว่าแท้จริงแล้วการฟื้นคืนความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นผลจากการพระดำรินมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย หรือไม่ เนื่องจาก ความขัดแย้งระหว่างไทย - ซาอุดีอาระเบียดำเนินมาอย่างยาวนาน รวมถึง คดีดังกล่าวทั้ง 3 คดี ที่ ณ ปัจจุบัน ยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัดเช่นกัน แล้วเพราะเหตุใดซาอุดีอาระเบียถึงกลับมาฟื้นคืนความสัมพันธ์กับไทย ด้วยข้อสงสัยข้างต้นนี้ จึงนำมาสู่คำถามที่ต้องการศึกษาว่า อะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบียกลับสู่ภาวะปกติ โดยมุ่งเน้นการศึกษาพระดำริที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030

1.2 คำถามวิจัย

อะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบียจนกลับสู่ภาวะปกติ โดยมุ่งเน้นการศึกษาพระดำริที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030

1.3 วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาจุดพลิกผันของความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย
2. เพื่อศึกษาพระดำรินมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย โดยมุ่งเน้นการศึกษาวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030
3. เพื่อวิเคราะห์พระดำรินมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ผ่านวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ที่มีผลต่อการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย

⁷ กระทรวงการต่างประเทศ, "ไทยและซาอุดีอาระเบียปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกลับสู่ระดับปกติ ในการเยือนซาอุดีอาระเบียครั้งประวัติศาสตร์ของนายกรัฐมนตรี." สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/thailand-saudi-normalise>. (สืบค้นเมื่อ 13 มีนาคม 2567)

1.4 ข้อโต้แย้ง

พระดำรินามกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ผ่านวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 เป็นปัจจัยสำคัญในการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบียกลับสู่ภาวะปกติ หากพิจารณาจากโครงการต่าง ๆ ของวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 แล้ว มีเรื่องของการทำให้ซาอุดีอาระเบียมีความทันสมัย เป็นแกนหลักสำคัญ อีกทั้ง การที่จะทำให้ซาอุดีอาระเบียมีความทันสมัยนั้น ต้องอาศัยแรงงาน และการลงทุนจากต่างชาติ จึงผลให้ซาอุดีอาระเบีย มองว่าการฟื้นคืนความสัมพันธกับไทย โดยเฉพาะแรงงานฝีมือ ที่นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการทำให้ซาอุดีอาระเบียมีความทันสมัย

1.5 การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์การฟื้นคืนความสัมพันธไทย – ซาอุดีอาระเบีย ผ่านพระดำรินามกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย โดยผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธไทย-ซาอุดีอาระเบียในอดีต สรุปได้ดังนี้

วิลโล สรรค์ประสิทธิ์ ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ซาอุดีอาระเบีย ก่อนปี ค.ศ. 1990 ว่า ไทยมีความสัมพันธ์โดยปกติกับซาอุดีอาระเบีย มีความราบรื่นและดำเนินไปด้วยดีตลอด ทั้งทางการทูต เศรษฐกิจ สังคม และศาสนา โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ไทยได้รับรายได้ปีละกว่า 8,000 ล้านบาทจากมูลค่าการค้าต่อกัน รวมถึง จากแรงงานไทยในซาอุดีอาระเบียด้วย อีกทั้ง ทั้งสองประเทศต่างพยายามเข้าใจและสนับสนุนจุดยืนที่เป็นประโยชน์ต่อกัน นอกจากนี้ ยังปรากฏการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงของทั้งสองประเทศตามโอกาส⁸

อีกทั้ง ก่อนปี ค.ศ. 1990 ซาอุดีอาระเบีย มีความสำคัญต่อภาคเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศที่รับแรงงานไทยเข้าไปทำงานมากที่สุดในโลก รวมถึง ซาอุดีอาระเบีย ยังเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยในภูมิภาคตะวันออกกลาง⁹

ในขณะเดียวกัน อารีฟิน ยามา ได้กล่าวว่า ในเชิงของเศรษฐกิจ ภูมิภาคตะวันออกกลาง ถือว่ามีความสำคัญสำหรับไทย เพราะเป็นแหล่งที่มีความมั่งคั่งทางพลังงาน เป็นตลาดที่ไทยจะสามารถส่งออกแรงงานได้ เป็นจุดเชื่อมต่อในการขยายสินค้าในภูมิภาคและส่งต่อไปยังยุโรป

⁸ วิลโล สรรค์ประสิทธิ์, ความ สัมพันธ ไทย-ซาอุดีอาระเบีย ปี 2528-กุมภาพันธ์ 2536, มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ (1993). (สืบค้นเมื่อ 15 เมษายน 2567)

⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 2.

รวมถึง เอเชียกลาง อีกทั้งภูมิภาคแห่งนี้ยังมีความสำคัญต่อประเทศไทยในความร่วมมือทางด้านการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และอุตสาหกรรมฮาลาล¹⁰

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่า ความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย ก่อนปี ค.ศ. 1990 นั้น มีการดำเนินความสัมพันธ์มาอย่างราบรื่นโดยตลอด ซึ่งทั้งสองประเทศต่างพยายามเข้าใจและสนับสนุนจุดยืนที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการต่างประเทศซาอุดีอาระเบีย สรุปได้ดังนี้

อาทิศย์ ทองอินทร์ ได้กล่าวว่า ภายหลังการเปลี่ยนรัชสมัยเมื่อปี ค.ศ. 2015 ได้ส่งผลต่อการกำหนดนโยบายการต่างประเทศอย่างน้อย 4 เรื่องใหญ่ คือ 1) การผงาดขึ้นมาเป็นมหาอำนาจระดับภูมิภาคของอิหร่าน 2) ความไม่แน่นอนในการต่างประเทศของสหรัฐฯ ในภูมิภาค 3) รายได้จากน้ำมันลดลงมหาศาล และ 4) การเมืองในภูมิภาคตะวันออกกลางหลังอาหรับสปริง¹¹

ทั้งนี้ ผลประโยชน์แห่งชาติด้านการเมืองและความมั่นคงของซาอุดีอาระเบียขึ้นอยู่กับความเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ แต่ในสมัยของประธานาธิบดี บารัค โอบามา ท่าทีของสหรัฐฯ แสดงออกมากพอที่จะทำให้ซาอุดีอาระเบียต้องทบทวนว่า การวางหลักประกันไว้กับสหรัฐฯ อย่างเดียวอาจเป็นสภาวะอันไม่แน่นอนอีกต่อไป ข้อเท็จจริงที่สะท้อนความกังวล คือ ความพยายามของสหรัฐฯ รวมถึงประเทศในทวีปยุโรปที่จะทำความตกลงกับอิหร่านในเรื่องโครงการนิวเคลียร์ และรัฐบาลของโอบามาก็ได้กระตุ้นรุกเร้าซาอุดีอาระเบียอย่างชัดเจนให้มีส่วนร่วมแบ่งปันความเป็นเพื่อนบ้าน (share the neighborhood) กับ อิหร่าน แน่แน่นอนว่า อยากรู้ก็ดี เมื่อนายโดนัลด์ ทรัมป์ ขึ้นมาเป็นประธานาธิบดี สหรัฐฯ ดูเหมือนจะกลับคืนสู่แนวทางเป็นพันธมิตรอย่างใกล้ชิดกับซาอุดีอาระเบียพร้อมกับเผชิญหน้าปิดล้อมอิหร่านอีกครั้ง แต่ท่าทีของทรัมป์ก็สะท้อนถึงการวางใจไม่ได้ อาทิ คำกล่าวของทรัมป์ในช่วงต้นเดือนตุลาคม ค.ศ. 2018 ในทำนองว่า "กษัตริย์ซัลมานของซาอุดีอาระเบียจะอยู่ในอำนาจได้ไม่เกิน 2 สัปดาห์ หากปราศจากการสนับสนุนของสหรัฐฯ"¹²

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นพบว่า นโยบายการต่างประเทศของซาอุดีอาระเบียเน้นการพึ่งพาสหรัฐฯ ซึ่งซาอุดีอาระเบียถือเป็นประเทศพันธมิตรมุสลิมที่มีความสำคัญมากที่สุดของสหรัฐฯ อีกทั้ง ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างซาอุดีอาระเบียกับสหรัฐฯ ขึ้นอยู่กับน้ำมันที่ทั้งสองฝ่ายได้ประโยชน์และกลายเป็นเครื่องมือในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน

¹⁰ อารีพิน ยามา, "ยุทธศาสตร์การต่างประเทศของไทยต่อตะวันออกกลางและโลกมุสลิม." สืบค้นจาก

<http://www.ias.chula.ac.th/article/%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97/>.

¹¹ อาทิศย์ ทองอินทร์, "การต่างประเทศของซาอุดีอาระเบีย ในรัชสมัยของกษัตริย์ซัลมาน อิบน์ อับดุล อะซีซ : มุมมองระดับภูมิภาค," เอเชียปริทัศน์ 39, no. 2 (2561).

¹² เรื่องเดียวกัน. หน้า 9.

อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลให้รายได้จากน้ำมันลดลงมหาศาล ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของซาอุดีอาระเบีย และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับสหรัฐฯฯ จึงเป็นเหตุให้ซาอุดีอาระเบียต้องลดการพึ่งพารายได้จากน้ำมันเพียงอย่างเดียว

1.6 กรอบการวิเคราะห์

ในการศึกษาวิจัยชิ้นนี้ จะนำกรอบแนวความคิดในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) มาใช้ในการอธิบายพระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย กลับสู่ภาวะปกติหรือไม่

โดยแนวความคิดในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ คือสิ่งที่รัฐจะต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกในการตัดสินใจเลือกดำเนินนโยบายต่างประเทศไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติของรัฐขึ้นพื้นฐานที่ต้องคำนึง ได้แก่ เอกราชและอธิปไตยของรัฐ ความมั่นคงของรัฐ เศรษฐกิจ และการอยู่ดีกินดี ศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิของรัฐ อุดมการณ์และอำนาจของรัฐ¹³

โดย ฮันส์ เจ มอร์แกนเทา (Hans J. Morgenthau) ได้เสนอว่า การที่รัฐจะดำเนินนโยบายใดก็ตาม โดยมีจุดประสงค์ เพื่อปกป้องอธิปไตย ระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนา ภาษา และเชื้อชาติของตนให้ปลอดภัยจากการรุกรานของรัฐอื่น รัฐอาจดำเนินนโยบายร่วมกัน แข่งขันกัน ถ่วงดุลกันหรือเป็นพันธมิตรกันโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่รัฐนั้น ๆ ตั้งไว้¹⁴ รวมถึง ยังได้กล่าวว่า การแสวงหากำลังอำนาจของรัฐเป็นเรื่องธรรมชาติ เพื่อการอยู่รอดและผลประโยชน์แห่งชาติ¹⁵

ในขณะที่ โจเซฟ แฟรงเคิล (Joseph Frankel) ได้เสนอว่า การที่รัฐมุ่งหวังปกป้องอธิปไตยและความเป็นชาติไว้ทุกวิถีทาง ผู้นำรัฐจะดำเนินนโยบายที่มีพื้นฐานของความเชื่อว่าสิ่งนั้นจะก่อให้เกิดความได้เปรียบแก่ชาติทั้งทางตรง และทางอ้อมมากที่สุดหากเกิดความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์แห่งชาติของตน¹⁶

¹³ เวณิกา บุญมาคลี, "นโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหภาพเมียนมาร์ ในสมัย นายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). หน้า 10

¹⁴ Theodore A Coulombis and James Wolfe, "Introduction to international relations: power and justice," *Journal of Social Sciences* 17, no. 4 (1980). P.78

¹⁵ Hans Morgenthau, *Politics Among Nations : The Struggle for Power and Peace* (Nova York: Alfred Kopf, 1948).

¹⁶ Joseph Frankel, *International Relations in a Changing World* (Oxford, New York: Oxford University Press, 1979).

อีกทั้ง ศิวพล ชมภูพันธ์ ได้กล่าวว่า เพื่อความอยู่รอดของรัฐ รัฐจึงต้องแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติ ที่จะนำไปสู่การออกนโยบายต่างประเทศ โดยทั่วไป แต่ละรัฐจะให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่คล้ายกัน 4 ประการคือ 1) ความอยู่รอดปลอดภัย 2) ความมั่นคง 3) ความมั่งคั่ง และ 4) เกียรติภูมิของประเทศ¹⁷

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นศึกษาผลประโยชน์แห่งชาติตามพระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ในส่วนของวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 เพื่อวิเคราะห์ถึงการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย จนกลับสู่ภาวะปกติ

1.7 ระเบียบวิธีวิจัย

บทวิจยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) เกี่ยวกับพระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย โดยมุ่งเน้นการศึกษาวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ต่อการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย โดยข้อมูลที่ใช้วิจัยประกอบด้วย

- ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) อาทิ คำสั่ง นโยบาย และแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ของมกุฎราชกุมารมุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ที่เกี่ยวข้องกัวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030
- ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) อาทิ ข่าวจากวารสาร หนังสือพิมพ์ บทความทางวิชาการ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกัวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030

อย่างไรก็ตาม การศึกษาดังกล่าว ยังไม่หลักฐานเชิงประจักษ์ที่ว่าด้วยวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 นั้นนำไปสู่การวิเคราะห์ต่อการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย ผู้วิจัยจึงอาศัยการตีความและความน่าจะเป็นควบคู่กับการวิจัยจากเอกสารด้วย

1.8 ระยะเวลาการศึกษา

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้ จะศึกษาพระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ตั้งแต่ทรงประกาศใช้ เมื่อปี ค.ศ. 2016 จนถึงการฟื้นคืนความสัมพันธ์ เมื่อปี ค.ศ. 2022

1.9 การแบ่งบทนำเสนอ

โครงสร้างการนำเสนอวิจยชิ้นนี้ แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ บทที่ 1. บทนำ บทที่ 2. จุดพลิกผันของความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย บทที่ 3. การกลับมาเรือฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย – ซาอุดีอาระเบีย บทที่ 4. พระดำริในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ผ่านวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 และบทที่ 5. บทปิดท้าย

¹⁷ ศิวพล ชมภูพันธ์, ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ความรู้เบื้องต้น (โรงพิมพ์วัชรินทร์ พี.พี., มกราคม 2559). หน้า 88

บทที่ 2

จุดพลิกผันของความสัมพันธ์ไทย - ชาอูดีอาระเบีย

หากจะกล่าวถึงจุดพลิกผันของความสัมพันธ์ไทย - ชาอูดีอาระเบีย นั้น ผู้วิจัยขอเกริ่นนำถึงความสัมพันธ์ไทย - ชาอูดีอาระเบีย ก่อนที่จะมีการลดระดับความสัมพันธ์ เพื่อทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ

ความสัมพันธ์ไทย - ชาอูดีอาระเบีย ในช่วงแรกนั้น ยังไม่มีการแต่งตั้งเอกอัครราชทูต คงมีเพียงการแลกเปลี่ยนผู้แทนทางกงสุลระหว่างกัน โดยไทยเปิดสถานกงสุลใหญ่ที่กรุงเจดดาห์ และชาอูดีอาระเบียเปิดสถานกงสุลใหญ่ที่กรุงเทพฯ โดยเมื่อวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1966 ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงแลกเปลี่ยนผู้แทนทางการทูตระหว่างกัน โดยยกฐานะสถานกงสุลใหญ่ของแต่ละฝ่ายขึ้นเป็นสถานเอกอัครราชทูต ต่อมาเมื่อ 4 มิถุนายน ค.ศ. 1975 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำชาอูดีอาระเบีย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศดำเนินไปอย่างราบรื่น มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง¹⁸ จนดำเนินมาถึง จุดวิกฤตของความสัมพันธ์ที่ทุกท่านอาจมีภาพจำกัน คือ คดีการโจรกรรมเพชร หรือ คดีเพชรซาอู แต่แท้จริงแล้วจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ที่ราบรื่นระหว่างไทย - ชาอูดีอาระเบีย จนนำไปสู่การลดความสัมพันธ์ ประกอบด้วย คดีใหญ่ 3 คดีด้วยกัน คือ 1) การฆาตกรรมนักการทูตชาอูดีอาระเบียในไทย เมื่อปี ค.ศ. 1989 โดยตำรวจไทยไม่สามารถที่จะสืบสวนจับคนร้ายมาดำเนินคดีได้ 2) เมื่อปี ค.ศ. 1990 คนร้ายได้ลงมือสังหารนักการทูตชาอูดีอาระเบีย ซึ่งตำรวจไทยก็ยังคงไม่สามารถจับคนร้ายตัวจริงมาลงโทษได้ มีการจับตัวผู้ต้องหามาสอบสวนเหมือนกัน แต่ก็มีผู้ใช้ผู้กระทำที่แท้จริง และ 3) เมื่อ กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1990 อัลรูไวลี นักธุรกิจชาวชาอูดีอาระเบียและเป็นสมาชิกของราชวงศ์อาล ซะอูด ได้หายตัวไปอย่างลึกลับ ต่อมาจึงมีการจับกุมเจ้าหน้าที่ตำรวจนครบาล ชื่อหา “อูม” อัลรูไวลีไปค้นข้อมูล เพราะเชื่อเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการตายของเจ้าหน้าที่การทูตของชาอูดีอาระเบียที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ ซึ่งกรณีนี้ทำให้ทางการชาอูดีอาระเบียไม่พอใจอย่างยิ่ง จนถึงขั้นลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต และลดระดับความร่วมมือระดับสูงในทุกด้านลงมาอยู่ระดับต่ำสุด¹⁹

โดยเมื่อปี ค.ศ. 2010 การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาอูดีอาระเบียเริ่มมีความหวังขึ้น เมื่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้สั่งฟ้อง 5 ผู้ต้องหา ประกอบด้วย พลตำรวจโท สมคิด บุญถนอม ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 5 และพวกอีก 4 คน ในคดีร่วมกันอุ้มอัลรูไวลี ก่อนคดีจะหมดอายุความ

¹⁸ กระทรวงการต่างประเทศ, "ราชอาณาจักรซาอูดีอาระเบีย," 2565 (2552). สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc1c15e39c3060009fd4?cate=5d5bcb4e15e39c3060006870>.

¹⁹ อารีย์, "ไทย-ชาอูดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แต่กร้าวสู่ก้าวอย่างแห่ง "มิตรภาพใหม่."

เพียง 1 เดือน ตอนนั้นหลายฝ่ายมองว่า ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างไทย-ซาอุดีอาระเบีย อาจเริ่มคลี่คลายไปในทางที่ดี²⁰

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการแต่งตั้ง พลตำรวจโท สมคิด ให้ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ ในขณะที่ยังเป็นผู้ต้องหาในคดีอยู่ และคดียังอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาในชั้นศาล ส่งผลให้รัฐบาลซาอุดีอาระเบียออกแถลงการณ์แสดงความไม่พอใจต่อกรณีการแต่งตั้งดังกล่าว ความสัมพันธ์ของสองประเทศจึงเครียดอีกครั้ง และลุกลามจนถึงขั้นต้องตัดความสัมพันธ์ทางการทูต ระหว่างกัน จากที่เคยลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยมานาน และยิ่งไปกว่านั้น ช่วงเดือน มีนาคม ศาลยกฟ้อง พลตำรวจโท สมคิด และพวกในคดีอัลรูไวลี ทำให้หลายฝ่ายมองไม่เห็นอนาคต การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับซาอุดีอาระเบียขึ้นมาอีกครั้ง²¹

ทั้งนี้ คดีการหายสาบสูญของอัลรูไวลี ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุดเมื่อเทียบกับ กรณีอื่น ๆ เพราะการที่ไทยไม่สามารถจับคนสังหารนักการทูตซาอุดีอาระเบีย และไม่สามารถนำ เพชรของกลางที่ถูกขโมยมาให้ซาอุดีอาระเบียได้ทั้งหมดนั้น ถือเป็นความไม่มีประสิทธิภาพของ เจ้าหน้าที่และหน่วยงานฝ่ายที่เกี่ยวข้องของไทย แต่การสังหารอัลรูไวลีถือเป็นความผิดพลาดของ เจ้าหน้าที่ไทยโดยตรงที่ยากจะให้อภัยได้ เนื่องจากมุมมองของซาอุดีอาระเบียเอง คดีอัลรูไวลีถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะประการแรก อัลรูไวลีเป็นหนึ่งในสมาชิกของราชวงศ์อาล ซะอูดแห่งซาอุดีอาระเบีย ประการที่สองคือ ในธรรมเนียมปฏิบัติของระบอบราชวงศ์อาหรับนั้น การถูกทำร้ายจนถึงแก่ชีวิตของ สมาชิกถือเป็นเรื่องใหญ่ที่จะต้องมีการชดใช้ด้วยชีวิต ในอดีตความขัดแย้งส่วนตัวจนถึงระดับที่เอาชีวิต กันระหว่างสมาชิกของ 2 ราชวงศ์ อาจเป็นสาเหตุให้เกิดสงครามที่ยื้อเยื้อ โดยการตายหรือการหายตัวของอัลรูไวลีจึงกลายเป็นกรณีที่สร้างความเจ็บแค้นต่อสมาชิกราชวงศ์คนอื่น ๆ และประการสุดท้าย การหายตัวไปอย่างไร้ร่องรอยของอัลรูไวลีก่อให้เกิดประเด็นยุ่งยากทางหลักการศาสนาต่อครอบครัว ของเขาทันที เพราะการไม่รู้แน่ชัดว่าอัลรูไวลีตายหรือยัง ทำให้การแบ่งมรดกให้หมู่เครือญาติ ไม่สามารถกระทำได้นอกจากนั้น หากภรรยาของอัลรูไวลีต้องการแต่งงานใหม่ ก็ไม่สามารถทำได้ เช่นกันจนกว่าจะถึงเวลาที่ครอบครัวกำหนด ฉะนั้น นอกจากครอบครัวของอัลรูไวลีจะต้องทุกข์ ระทมกับการรอคอยข่าวความคืบหน้าของอัลรูไวลีแล้ว พวกเขาเหล่านั้นยังต้องเผชิญกับปัญหา มากมายในเรื่องกฎหมายมรดกและครอบครัว²²

²⁰ พลวุฒิ สงสกุล, "ทำไมไทย-ซาอุฯ ฟื้นฟูสัมพันธ์หลังรื้อวานจากปมเพชรซาอุ." สืบค้นจาก <https://thestandard.co/thailand-saudi-arabia/>. (สืบค้นเมื่อ 6 เมษายน 2567)

²¹ เรื่องเดียวกัน.

²² อารีย์, "ไทย-ซาอุดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แตกร้างสู่ก้าวอย่างแห่ง "มิตรภาพใหม่."

โดยสรุปแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ไทย – ชาอูตีอาระเบียเกิดความเสื่อมถอยจนเกิดการพลิกผันของความสัมพันธ์ คือ คดีการสูญหายของอัลรุไวลี ที่ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุดเมื่อเทียบกับกรณีอื่น ๆ เนื่องจาก นายอัลรุไวลีเป็นหนึ่งในสมาชิกของราชวงศ์ อาล ซะอูด แห่งชาอูตีอาระเบีย ซึ่งกรณีนี้ทำให้ทางการชาอูตีอาระเบียไม่พอใจอย่างยิ่ง จนนำไปสู่การลดระดับความสัมพันธ์ทางการทูต และลดระดับความร่วมมือระดับสูงในทุกด้านลงมาอยู่ระดับต่ำสุด

บทที่ 3

การกลับมาฟื้นความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย

แม้ว่าภายหลังศาลยกฟ้อง พลตำรวจโท สมคิด และพวกในคดีอัลรูไวลี เมื่อปี ค.ศ. 2014 จนส่งผลให้หลายฝ่ายมองไม่เห็นอนาคตการฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ซาอุดีอาระเบีย อย่างไรก็ตาม เรากลับเห็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศซาอุดีอาระเบียเดินทางมาไทย เพื่อเข้าร่วมประชุมสุดยอดกรอบความร่วมมือเอเชีย (ACD) ครั้งที่ 2 ซึ่งนับว่าเป็นการมาเยือนไทยครั้งแรกในรอบหลายสิบปีของเจ้าหน้าที่ระดับสูงซาอุดีอาระเบีย พร้อมทั้งได้หารือกับนายกรัฐมนตรีของไทยถึงแนวทางฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างทั้ง 2 ประเทศ ทั้งนี้ ว่ากันว่าก่อนที่จะมีการหารือกันดังกล่าว ได้มีความพยายามจากบางฝ่ายช่วยประสานผลักดันให้เกิดการพูดคุย ไม่ว่าจะป็นนักธุรกิจ ชาวซาอุดีอาระเบียเองที่เล็งเห็นผลประโยชน์จากการฟื้นความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ซาอุดีอาระเบีย หรือนักการทูตฝ่ายไทยที่ขอความร่วมมือจากมิตรประเทศที่มีสัมพันธ์แนบแน่นกับไทยมานานอย่าง บาห์เรนให้ช่วยเป็น “สื่อกลาง” เชื่อมต่อความสัมพันธ์กับซาอุดีอาระเบีย²³

ความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย ในปัจจุบันได้กลับสู่ภาวะปกติ เห็นได้จากการเยือนซาอุดีอาระเบียของ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ที่ได้เข้าเฝ้ามกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน เมื่อปี ค.ศ. 2022 โดยจากการเยือนดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายได้เห็นชอบร่วมกันให้ปรับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันให้กลับสู่ระดับปกติอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ ยังได้หารือเกี่ยวกับการดำเนินการภายหลังการฟื้นฟูความสัมพันธ์ ในระยะแรก อาทิ การแต่งตั้งเอกอัครราชทูต และการจัดตั้งกลไกการหารือทวิภาคี รวมถึงได้หารือการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อฟื้นความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ อาทิ การค้าและการลงทุน ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน สาธารณสุข และการท่องเที่ยว รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือในสาขาใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ อาทิ สิ่งแวดล้อม พลังงานทดแทน และการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล อีกทั้งยืนยันความร่วมมือและการสนับสนุนซึ่งกันและกันในกรอบต่าง ๆ อีกทั้ง การฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ซาอุดีอาระเบียเป็นประโยชน์ร่วมกันสำหรับทั้งสองประเทศทั้งในมิติการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคม โดยไทยและซาอุดีอาระเบียสามารถช่วยสนับสนุนเป้าหมายในการพัฒนาของกันและกัน โดยเฉพาะนโยบาย Bio - Circular - Green (BCG) Economy ของไทย และวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 (Saudi Vision 2030) ทั้งนี้ การฟื้นคืนความสัมพันธ์จะช่วยอำนวยความสะดวกในการเดินทางระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนสำหรับไทยและซาอุดีอาระเบีย ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในกลุ่มประเทศอาหรับ การกลับเข้าไปทำงาน

²³ อารีย์, "ไทย-ซาอุดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แตกร้างสู่ก้าวอย่างแห่ง "มิตรภาพใหม่."

ในซาอุดีอาระเบียของแรงงานฝีมือ แรงงานภาคบริการ และแรงงานเฉพาะทางของไทย การส่งเสริมความมั่นคงทางพลังงานของไทย และคาดว่านักท่องเที่ยวซาอุดีอาระเบียจะช่วยสร้างรายได้ให้ไทยจากการเยือนในรอบ 32 ปี ของผู้นำรัฐบาลไทยในขณะนั้น ส่งผลให้กระบวนการฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศเดินหน้าไปอย่างรวดเร็ว²⁴

อีกทั้งเมื่อปี ค.ศ. 2022 มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน นายกรัฐมนตรีแห่งซาอุดีอาระเบีย เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ในฐานะแขกของรัฐบาลตามคำกราบบังคมทูลเชิญของ พลเอก ประยุทธ์ โดยถือเป็นการเสด็จฯ เยือนไทยครั้งแรกในระดับราชวงศ์และระดับผู้นำของซาอุดีอาระเบีย ภายหลังจากการเยือนซาอุดีอาระเบียอย่างเป็นทางการของ พลเอก ประยุทธ์ และการปรับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทย – ซาอุดีอาระเบียให้กลับสู่ระดับปกติอย่างสมบูรณ์ อีกทั้ง มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินี ณ พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งการเข้าเฝ้าฯ ในครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ครั้งประวัติศาสตร์ โดยเป็นการพบกันอย่างเป็นทางการครั้งแรกระหว่างพระบรมวงศานุวงศ์ของทั้งสองประเทศ²⁵

นอกจากนี้ มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ทรงเข้าร่วมการประชุมกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (Asia – Pacific Economic Cooperation: APEC) ครั้งที่ 29 ในฐานะแขกพิเศษของประธาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจริงใจของไทยที่จะส่งเสริมความร่วมมือกับซาอุดีอาระเบียทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี และความสนใจของซาอุดีอาระเบียในการเข้ามาจับบทบาทที่สร้างสรรค์ในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก โดยมีไทยเป็นหุ้นส่วน ในครั้งนี้ มกุฎราชกุมารและนายกรัฐมนตรีแห่งซาอุดีอาระเบียทรงร่วมการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้นำเขตเศรษฐกิจเอเปคกับแขกพิเศษ (APEC Leaders' Informal Dialogue with Guests) เพื่อแสดงวิสัยทัศน์ในหัวข้อ Sustainable Growth และทราหรือทวิภาคีกับผู้นำเขตเศรษฐกิจต่าง ๆ ด้วย²⁶

พลเอก ประยุทธ์ และมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ยังได้หารือเต็มคณะที่ทำเนียบรัฐบาล โดยทั้งสองฝ่ายย้ำความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีและพหุภาคีในทุกมิติ รวมทั้งหารือเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมความร่วมมือในสาขาที่มีศักยภาพระหว่างกัน โดยเฉพาะสาขาการเมืองและความมั่นคง สาขาเศรษฐกิจและการลงทุน สาขาวิทยาศาสตร์และการ

²⁴ กระทรวงการต่างประเทศ, "ไทยและซาอุดีอาระเบียปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกลับสู่ระดับปกติ ในการเยือนซาอุดีอาระเบียครั้งประวัติศาสตร์ของนายกรัฐมนตรี."

²⁵ กระทรวงการต่างประเทศ, "การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของ เจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อาล ซะอูด มกุฎราชกุมาร และนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ในฐานะแขกของรัฐบาล." สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/saudi-visit.> ". (สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2567)

²⁶ เรื่องเดียวกัน.

วิจัย รวมทั้งสาขาความร่วมมือด้านอัยการ และส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคตะวันออกกลาง และภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายหลังการระบาดของโรค COVID - 19²⁷

ในโอกาสนี้ สองฝ่ายร่วมเป็นสักขีพยานในการแลกเปลี่ยนความความตกลงและบันทึกความเข้าใจ จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ 1) บันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดตั้งสภาความร่วมมือซาอุดีอาระเบีย – ไทย 2) บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลซาอุดีอาระเบีย 3) บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านพลังงานระหว่างกระทรวงพลังงานซาอุดีอาระเบียกับกระทรวงพลังงาน 4) บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กับกระทรวงการท่องเที่ยวแห่งซาอุดีอาระเบีย และ 5) บันทึกความเข้าใจระหว่างองค์การกำกับดูแลและต่อต้านการทุจริตซาอุดีอาระเบีย และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต²⁸

ในขณะที่ รัฐบาลปัจจุบัน โดย นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ได้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน เพื่อหารือทวิภาคีในโอกาสเดินทางเข้าร่วมการประชุมสุดยอดอาเซียน – คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (Gulf Cooperation Council: GCC) ณ กรุงริยาด ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย โดยนายกรัฐมนตรีใช้โอกาสดังกล่าวแสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณในวโรกาสที่ผู้พิทักษ์สองมหามุสยิดอันศักดิ์สิทธิ์ สมเด็จพระราชาธิบดี ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อาล ซะอูด และมกุฎราชกุมารและนายกรัฐมนตรีแห่งซาอุดีอาระเบียที่ทรงวางรากฐานอันนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างทั้งสองราชอาณาจักรให้เป็นปกติโดยสมบูรณ์ และทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องร่วมกันว่าไทยและซาอุดีอาระเบียยังมีโอกาสจะร่วมมือกันอีกมากเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีในทุกมิติให้เพิ่มพูนยิ่งขึ้นต่อไป ทั้งสองฝ่ายยังหารือและกำหนดแนวทางการผลักดันมูลค่าการค้าระหว่างทั้งสองฝ่ายให้เพิ่มสูงขึ้นผ่านการลงนามบันทึกความเข้าใจและความตกลงต่าง ๆ ที่จะช่วยอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน และผ่านการจัดทำความตกลงเขตการค้าเสรีในกรอบคณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ

นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบร่วมกันที่จะส่งเสริมการลงทุน โดยซาอุดีอาระเบียแสดงความพร้อมที่จะผลักดันข้อริเริ่มด้านการลงทุนในหลายสาขาผ่านกองทุนเพื่อการลงทุนสาธารณะของซาอุดีอาระเบีย (Public Investment Fund: PIF) รวมถึง ทั้งสองฝ่ายยังเห็นพ้องกันที่จะผลักดันให้จัดการประชุมสภาความร่วมมือซาอุดี – ไทย (Saudi – Thai Coordination Council: STCC)

²⁷ กระทรวงการต่างประเทศ, "การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของ เจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อาล ซะอูด มกุฎราชกุมาร และนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ในฐานะแขกของรัฐบาล." (สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2567)

²⁸ เรื่องเดียวกัน.

ครั้งที่ 1 ที่ประเทศไทยในปี ค.ศ. 2024 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของทั้งสองฝ่ายเป็นประธานร่วม ซึ่งจะเป็นเวทีสำคัญในการนำข้อตัดสินใจในระดับผู้นำมาหารือกันในรายละเอียด เพื่อผลักดันความร่วมมือให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเป็นประโยชน์แก่ประชาชนของทั้งสองฝ่ายต่อไป²⁹

กล่าวโดยสรุปแล้ว ไทยมีความพยายามเป็นอย่างมากในการรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับชาติอาระเบียมาโดยตลอด ทั้งความพยายามทั้งทางการทูตและภาคเอกชน ซึ่งภายหลังการเยือนชาติอาระเบียของ พลเอก ประยุทธ์ ที่ได้เข้าเฝ้า มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน เมื่อปี ค.ศ.2022 ส่งผลให้มีการปรับความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันให้กลับสู่ระดับปกติอย่างสมบูรณ์ ซึ่งภายหลังการที่ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะมีการปรับความสัมพันธ์แล้ว ได้มีการเยือนและหารือกันอย่างต่อเนื่อง กอปรกับการที่มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน เสด็จเดินทางเยือนไทยอย่างเป็นทางการ นับเป็นสิ่งตอกย้ำถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ชาติอาระเบีย ที่มีการดำเนินความสัมพันธ์ไปในทิศทางที่ดีขึ้นเป็นอย่างยิ่ง ในขณะเดียวกัน แม้ว่าการเมืองภายในไทยจะมีการเปลี่ยนแปลง นายกรัฐมนตรี จาก พลเอก ประยุทธ์ เป็น เศรษฐา แต่คงยังปรากฏการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทย - ชาติอาระเบีย ให้มีทิศทางที่ดีขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁹ กระทรวงการต่างประเทศ, "นายกรัฐมนตรีเข้าเฝ้าฯ มกุฎราชกุมาร และนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย." สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/pr201023>. (สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2567)

บทที่ 4

พระดำรินามกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ผ่านวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030

เมื่อปี ค.ศ. 2015 เกิดความเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งสำคัญในซาอุดีอาระเบีย คือการปรับคณะรัฐมนตรี และการจัดลำดับการสืบสันตติวงศ์ใหม่ของราชวงศ์ซาอุดีอาระเบีย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ คือการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลไปสู่คนรุ่นใหม่ ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่รัฐบาลของซาอุดีอาระเบียมักจะมีแต่ผู้อาวุโสระดับสูง³⁰ โดยมีการแต่งตั้ง เจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ดำรงตำแหน่งรองมกุฎราชกุมารควบคู่ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม³¹ ซึ่งในเวลาต่อมาพระองค์ได้รับแต่งตั้งเป็นมกุฎราชกุมารแห่งซาอุดีอาระเบีย และยังคงดำรงตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และประธานสภากิจการเศรษฐกิจ³²

อนึ่ง รูปแบบการปกครองของซาอุดีอาระเบีย เป็นการปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) โดยมีสมเด็จพระราชาธิบดีทรงเป็นพระประมุขของรัฐ อีกทั้ง ยังทรงเป็นหัวหน้ารัฐบาลด้วยการทรงดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี³³ ทั้งนี้ แม้ว่ากฎหมายพื้นฐาน (Basic Law) ของซาอุดีอาระเบียซึ่งเทียบเท่ารัฐธรรมนูญ มีบทบัญญัติในมาตรา 56 ว่าเมื่อสมเด็จพระราชาธิบดีทรงขึ้นครองราชย์ ให้ทรงเป็น นายกรัฐมนตรี ด้วยอีกตำแหน่ง แต่สมเด็จพระราชาธิบดี ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อล ซะอูด ทรงมีพระบรมราชโองการเมื่อปี ค.ศ. 2022 โปรดเกล้าฯ ให้มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ขึ้นเป็น นายกรัฐมนตรี แทนพระองค์โดยยกเว้นการบังคับใช้มาตราดังกล่าวตามกฎหมายพื้นฐานของซาอุดีอาระเบีย³⁴ อย่างไรก็ตาม เมื่อพระราชพิธี ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อล ซะอูด ทรงมีพระบรมราชโองการดังกล่าว ส่งผลให้พระองค์เป็นกษัตริย์โดยนิตินัย³⁵และ มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน เป็น ผู้ปกครองซาอุดีอาระเบียโดยพฤตินัย³⁶ ที่อำนาจการบริหารเป็นอำนาจแบบรวมศูนย์อยู่ที่มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน

³⁰ อารีย์, "ไทย-ซาอุดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แคกร้าวสู่ก้าวอย่างแห่ง "มิตรภาพใหม่."

³¹ อิศรนนท์, "สามคลื่นลูกใหม่แห่งซาอุดีอาระเบีย ก้าวอย่างครั้งสำคัญทางการเมืองและการปกครองที่ไม่อาจมองข้ามได้."

³² บุญเชื้อ, "เจ้าชายโมฮัมเหม็ด บิน ซัลมาน (MBS) กับ Vision 2030 ของซาอุดีอาระเบีย."

³³ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, "ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2566," (2566). หน้า 3

³⁴ เรื่องเดียวกัน. หน้า 4

³⁵ อภิสิทธิ์ เรือนมูล, "ซาอุดีอาระเบีย: กำจัดคนเห็นต่าง ชังนักกิจกรรม ตั้ง IO ประชาสัมพันธ์สร้างความนิยมในความเคลื่อนไหวของ 'สถาบันกษัตริย์'," *Way Magazine* (2565), สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก <https://waymagazine.org/monarchy-of-saudi-arabia/>.

³⁶ ผู้จัดการออนไลน์, "กษัตริย์ซาอุดีอาระเบีย ทรงตั้งมกุฎราชกุมาร MBS ขึ้นเป็น 'นายกรัฐมนตรี'," ผู้จัดการออนไลน์ 2565, สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก <https://mgronline.com/around/detail/965000093067>.

อย่างไรก็ดี ในขณะนั้น ซาอุดีอาระเบียประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผลมาจากราคาน้ำมันโลกตกต่ำจนเกิดวิกฤตการเงินในประเทศ ทำให้ซาอุดีอาระเบียที่เป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของโลกต้องแสวงหาที่พึ่งใหม่ทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับแนวโน้มของเศรษฐกิจโลกปัจจุบันที่เริ่มลดการพึ่งพาน้ำมันลง เนื่องจาก ที่ผ่านมาซาอุดีอาระเบียต้องนำเงินที่เก็บไว้ส่วนหนึ่งที่ได้จากการขายน้ำมันมาจุนเจือประชาชนในประเทศ ในช่วงสภาพเศรษฐกิจถดถอย ซึ่งหากมีการนำเงินดังกล่าวมาใช้เรื่อย ๆ โดยไม่แสวงหารายได้ใหม่ อาจส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจของซาอุดีอาระเบียแย่ลง³⁷

ด้วยเหตุดังกล่าว มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน จึงทรงมีดำริแผนในการพัฒนาและปฏิรูปประเทศในห้วงปี ค.ศ. 2016 - 2030 ภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 (Saudi Vision 2030) โดยทรงประกาศใช้เมื่อปี ค.ศ. 2016 ในปัจจุบัน พระองค์ทรงผลักดันการดำเนินนโยบายและโครงการต่าง ๆ ภายใต้วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 เพื่อรับมือกับสถานการณ์สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ ที่มีเป้าหมายการลดการพึ่งพารายได้จากการส่งออกน้ำมัน จึงมีการผลักดันนโยบายและมาตรการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ ซึ่งพระองค์ทรงต้องการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้ซาอุดีอาระเบีย และสร้างความสัมพันธ์กับมิตรประเทศใหม่และที่เคยมีให้มิตรภาพแน่นแฟ้นขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลางด้วยกัน หรือ ประเทศนอกภูมิภาคตะวันออกกลางโดยเฉพาะประเทศที่เคยเป็นคู่ขัดแย้งกันมาก่อนและกลับมาเป็นมิตรกัน³⁸ ทั้งนี้ พระองค์ได้มอบหมายให้สภากิจการเศรษฐกิจและการพัฒนา (Council of Economic and Development Affairs – CEDA) ดำเนินการเพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศเพื่อลดการพึ่งพารายได้จากการขายน้ำมัน ด้วยเหตุดังกล่าวนโยบายและโครงการที่สำคัญในวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 จึงมีลักษณะการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจที่จะแสวงหารายได้ใหม่ ในการนำมาหล่อเลี้ยงประเทศ โดยอาศัยความได้เปรียบของตนเอง ได้แก่ 1) บทบาทความเป็นศูนย์กลางของโลกสำหรับและมุสลิมในฐานะที่เป็นที่ตั้งของนครอันศักดิ์สิทธิ์ทั้งสอง คือ นครมักกะฮ์ และ มединะฮ์ ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในโลก และเป็นทิศทางของกิบลัต (ทิศตะวันตก) ที่ชาวมุสลิมกว่าพันล้านคนหันหน้าไปยังขณะละหมาด 2) ความเข้มแข็งทางการเงินในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตพลังงานที่มีศักยภาพ และ 3) การมีตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่เชื่อมโยงสามคาบสมุทรเข้าด้วยกัน ได้แก่ คาบสมุทรอาระเบีย ทะเลแดง และอ่าวอาหรับ³⁹

³⁷ ประชาไทย, "มองอนาคตไทย-ซาอุฯ หลังฟื้นความสัมพันธ์ ใครได้ใครเสียในเกมเศรษฐกิจการเมือง." สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2022/02/97091>. (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2567)

³⁸ จงกิจถาวร, "สัมพันธ์ไทย-ซาอุฯ มีมากกว่าที่คิด."

³⁹ อริสรา อัครพิสิฐ, "วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030: โอกาสและ ความท้าทายของตลาดแรงงานไทย," สยาม วิชาการ 23, no. 2 (2022).

“ผมยินดีที่จะนำเสนอวิสัยทัศน์อนาคตของซาอุดีอาระเบีย นี่คือแผนงานที่ทะเยอทะยาน แต่สามารถทำได้จริง ซึ่งแสดงถึงเป้าหมายระยะยาวและความคาดหวังของเรา สะท้อนถึงจุดแข็งและศักยภาพของประเทศ”⁴⁰ พระดำรินในมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย

โดยวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ 1) การสร้างสังคมที่มีชีวิตชีวา (vibrant society) ทั้งวิถีชีวิตแบบเมือง วัฒนธรรม ความบันเทิง และกีฬา 2) เศรษฐกิจที่เฟื่องฟู (thriving economy) การจ้างงาน สนับสนุนผู้หญิงทำงาน ความสามารถในการแข่งขันระดับสากล การลงทุนสาธารณะ การลงทุนจากต่างประเทศ และการส่งออกสินค้าอื่นที่ไม่ใช่น้ำมัน และ 3) เป็นชาติที่ทะเยอทะยาน (ambitious nation) พึ่งพารายได้ที่ไม่ใช่น้ำมัน รัฐบาลทำงานมีประสิทธิภาพ สร้างรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (e-government) ประชากรมีคุณภาพ มีบทบาทสำคัญต่อสังคม⁴¹

ในเสาหลักแรกมีความสำคัญต่อการบรรลุวิสัยทัศน์และเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ พระองค์เชื่อในความสำคัญของสังคมที่มีชีวิตชีวา ซึ่งประชาชนในสังคมนี้ดำเนินชีวิตตามหลักปฏิบัติแห่งความพอประมาณในอิสลาม ภูมิใจในอัตลักษณ์ของชาติและมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม เพลิดเพลินกับชีวิตที่ดีในสภาพแวดล้อมที่สวยงาม ได้รับการปกป้องโดยครอบครัวที่เอาใจใส่ และได้รับการสนับสนุนจากระบบสังคมและการดูแลสุขภาพที่เสริมพลัง⁴²

ในขณะที่เสาหลักที่สอง เศรษฐกิจที่เฟื่องฟูจะมอบโอกาสให้ทุกคน ด้วยการสร้างระบบการศึกษาที่ตอบโจทย์ความต้องการตลาด และสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก ไปจนถึงบริษัทขนาดใหญ่ ดังนั้น จะทำการพัฒนาเครื่องมือการลงทุนเพื่อไขว่คว้าโอกาสของภาคเศรษฐกิจที่มีแนวโน้มสดใส กระจายความหลากหลายทางเศรษฐกิจ และสร้างงานจะส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ และพัฒนาคุณภาพบริการด้วยการแปรรูปรัฐวิสาหกิจบางส่วน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เชิญชวนผู้ที่มีความสามารถ และการลงทุนที่ดีที่สุดจากทั่วโลก และใช้ประโยชน์จากที่ตั้งเชิงยุทธศาสตร์เพื่อเชื่อมโยงสามทวีป⁴³

และเสาหลักที่สามนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานของรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่งเสริม และมีผลการดำเนินงานสูง มีการเตรียมสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องให้กับพลเมือง ภาคเอกชน และภาคส่วนที่ไม่แสวงหากำไร เพื่อให้ส่วนงานต่าง ๆ รับผิดชอบบทบาทและริเริ่มเผชิญความท้าทาย และคว้าโอกาสต่าง ๆ⁴⁴

⁴⁰ Saudi Arabia, *Vision 2030 kingdom Of Saudi Arabia*. P.6

⁴¹ รุ่งฤทธิ์ เพ็ชรรัตน์, "Saudi Vision 2030 วิสัยทัศน์ใหม่ราชวงศ์รัฐริมาอ่าว พื้นความสัมพันธ์ 30 ปี หลังคดี 'เพชรซาอุฯ'," ไทยรัฐ.

⁴² Arabia, *Vision 2030 kingdom Of Saudi Arabia*. p. 13

⁴³ Ibid. p. 13

⁴⁴ Ibid. p. 13

โดยในวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ที่ตั้งอยู่บนสามเสาหลักนั้น ประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ และมีการดำเนินงานเพื่อบรรลุตามวัตถุประสงค์ของวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ดังนี้

1) โครงการปรับโครงสร้างรัฐบาล : ในปัจจุบัน รัฐบาลทั่วโลกกำลังจัดระเบียบตนเองอย่างคล่องแคล่ว ปรับโครงสร้าง และจัดระบบให้สอดคล้องกับความต้องการของชาติอย่างต่อเนื่อง ซาอุดีอาระเบีย เริ่มก้าวไปบนเส้นทางนี้แล้ว โดยการยกเลิกคณะกรรมการบริหารระดับสูงและจัดตั้งสภาความมั่นคงและนโยบายการเมือง และสภาเศรษฐกิจและการพัฒนา การปฏิรูปเหล่านี้ช่วยเร่งการพัฒนากลยุทธ์และการตัดสินใจ รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จะดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างอย่างรอบคอบ ครอบคลุม และค่อยเป็นค่อยไป ตามลำดับความสำคัญที่ชัดเจน⁴⁵

2) โครงการทิศทางกลยุทธ์: ภายใต้โครงการทิศทางกลยุทธ์ ได้มีการอนุมัติทิศทางเชิงกลยุทธ์จากหน่วยงานรัฐบาลของซาอุดีอาระเบีย มีการทบทวนบทบาทที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต โดยการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาและเปรียบเทียบอย่างละเอียด รวมถึงการวิเคราะห์โครงการ แผนงาน และตัวชี้วัดประสิทธิภาพของแต่ละหน่วยงานอย่างครอบคลุม⁴⁶

3) โครงการสมดุลงบประมาณ : ภายหลังจากจัดตั้งสภาเศรษฐกิจและการพัฒนา มีการเริ่มตรวจสอบรายจ่ายลงทุนที่มีอยู่ กลไกการอนุมัติ และผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สามารถวัดได้ มีการจัดตั้งคณะกรรมการและหน่วยงานใหม่เพื่อทบทวนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องและดำเนินการจำเป็นกับรายจ่ายดังกล่าว ผลที่ตามมาคือในปี ค.ศ. 2023 ซาอุดีอาระเบียมีรายได้นอกภาคน้ำมันเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 และมีแผนดำเนินการต่อเพื่อเพิ่มความหลากหลายของรายได้นอกภาคน้ำมันในอนาคต โดยนำมาตราการใหม่มาใช้⁴⁷

4) โครงการบริหารโครงการ : ภายใต้โครงการบริหารโครงการ หน่วยงานต่าง ๆ ของซาอุดีอาระเบียกำลังผ่านกระบวนการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลง เพื่อบริหารจัดการแรงผลักดันนี้ และประสานความพยายามทั้งหมด จึงได้นำแนวทางการบริหารโครงการที่มีประสิทธิภาพมาใช้ และจัดตั้งสำนักบริหารโครงการ (PMOs) ที่มีความเชี่ยวชาญในสภาเศรษฐกิจและการพัฒนา รวมถึงหน่วยงานรัฐบาลอื่น ๆ อีกหลายแห่ง⁴⁸

5) โครงการทบทวนกฎระเบียบ : ในรอบปี ค.ศ. 2023 มีการทบทวนกฎหมายปัจจุบันหลายฉบับและออกกฎหมายใหม่ที่ล่าช้ามานานแล้ว ซึ่งรวมถึงกฎหมายว่าด้วยบริษัท กฎหมายองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร กฎหมายว่าด้วยค่าธรรมเนียมที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ กฎหมายสำนักงานกองทุน

⁴⁵ Arabia, *Vision 2030 kingdom Of Saudi Arabia*. p. 79

⁴⁶ Ibid. p. 79

⁴⁷ Ibid. p. 81

⁴⁸ Ibid. p. 81

สาธารณประโยชน์ (Awqaf) เป็นต้น ทั้งนี้จะยังคงดำเนินการทบทวนกฎหมายทั้งหมดต่อไปเพื่อให้สอดคล้องกับความสำคัญของชาวดีอาระเบีย⁴⁹

6) โครงการการวัดประสิทธิภาพ : เพื่อให้การประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โครงการต่างๆ และผู้บริหารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม รัฐบาลได้ยอมรับหลักการวัดผลการปฏิบัติงานและดูแลให้มีการนำไปใช้อย่างถูกต้อง โดยมีการจัดตั้งศูนย์บริหารผลงานของหน่วยงานภาครัฐเพื่อสถาปนาระบบการประเมินในระยะยาว นอกจากนี้ ได้มีการพัฒนาแดชบอร์ดประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน⁵⁰

7) โครงการปรับโครงสร้างกองทุนการลงทุนภาครัฐ : หลังจากดำเนินการปรับโครงสร้างกองทุนการลงทุนสาธารณะเสร็จสิ้นแล้ว จะมีการปรับปรุงขีดความสามารถในการลงทุนของกองทุนดังกล่าว โดยจะเปิดโอกาสให้กองทุนสามารถบริหารจัดการพอร์ตสินทรัพย์ทั้งในปัจจุบันและสินทรัพย์ใหม่ได้อย่างครอบคลุมและกว้างขวางยิ่งขึ้น ชาวดีอาระเบียมีเป้าหมายที่จะแปรรูปกองทุนนี้ให้เป็นกองทุนรวมรัฐวิสาหกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก และจะมีการประกาศแผนรายละเอียดครอบคลุมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว⁵¹

8) โครงการพัฒนาทรัพยากรบุคคล : เนื่องจากทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการสำคัญต่าง ๆ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการพัฒนาบุคลากรภาครัฐอย่างครอบคลุม ประกอบด้วย การวัด ประเมิน และวิเคราะห์ประสิทธิภาพของข้าราชการ รวมถึง การสนับสนุนหน่วยงานรัฐด้วยบุคลากร การศึกษา การให้คำปรึกษา และการสร้างความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ด้านการบริหารทุนมนุษย์⁵²

9) โครงการปฏิรูปประเทศ : ภายใต้แนวทางการดำเนินงานใหม่ หน่วยงานรัฐได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างกว้างขวางเพื่อทบทวนบทบาทในการขับเคลื่อนโครงการที่ตอบสนองประเด็นสำคัญระดับชาติ พร้อมทั้งระบุโอกาสในการเป็นหุ้นส่วนกับภาคเอกชน รวมถึง แนวทางการบริหารและจัดสรรงบประมาณแบบนวัตกรรม นอกจากนี้ ยังได้อธิบายรายละเอียดของโครงการเฉพาะที่มีตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ชัดเจน⁵³

10) โครงการเสริมสร้างการกำกับดูแลภาครัฐ : รัฐบาลจะดำเนินการปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องและมีความยืดหยุ่น โดยจัดบทบาทที่ซ้ำซ้อน รวมกระบวนการที่สอดคล้องกัน ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ และกำหนดความรับผิดชอบที่ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติการกิจ รับผิดชอบ ดูแลความต่อเนื่องทางธุรกิจ และมีความ

⁴⁹ Arabia, *Vision 2030 kingdom Of Saudi Arabia*. p. 81

⁵⁰ Ibid. p. 81

⁵¹ Ibid. p. 82

⁵² Ibid. p. 82

⁵³ Ibid. p. 83

ยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อสถานการณ์ท้าทายใหม่ ๆ ภายใต้บริบททางเศรษฐกิจและการพัฒนา นอกจากนี้ จะมีการจัดตั้งสำนักงานบริหารกลยุทธ์ทำหน้าที่ประสานงานโครงการของหน่วยงานรัฐทั้งหมด และดูแลให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ประเทศ โดยป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่าง ความซ้ำซ้อน หรือข้อขัดแย้งระหว่างนโยบายและโครงการของหน่วยงาน พร้อมทั้งดูแลให้องค์ประกอบทั้งหมดของวิสัยทัศน์ได้รับการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสมในกลยุทธ์ของแต่ละภาคส่วน อีกทั้ง จะมีการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนการตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลและรายงานเชิงวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจ⁵⁴

11) โครงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ : รัฐบาลอยู่ระหว่างกระบวนการกำหนดภาคส่วนเพิ่มเติมที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินโครงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจอย่างครบวงจร โดยมีเป้าหมายในการนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในระดับสากลมาประยุกต์ใช้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ และบรรลุเป้าประสงค์อย่างสมดุลและเป็นระบบ⁵⁵

12) โครงการความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ : รัฐบาลกำลังดำเนินการสร้างความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ใหม่กับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในระดับนานาชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ประเทศในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งหวังให้ประเทศเป็นศูนย์กลางการค้าเชื่อมโยงระหว่างทวีปต่างๆ และเพิ่มมูลค่าการส่งออก⁵⁶

จากโครงการดังกล่าวข้างต้น มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ได้มีพระดำริว่า “การมุ่งมั่นของเราในการบรรลุเป้าหมายของโครงการสำคัญเหล่านี้ และการมีส่วนร่วมของเราทุกคน จะเป็นก้าวแรกสู่การประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 เราจะดำเนินการเปิดตัวโครงการใหม่ ๆ ในปีต่อ ๆ ไปตามที่จำเป็น และเราจะทบทวนและประเมินผลการดำเนินงานของเราในการบรรลุวิสัยทัศน์นี้อย่างต่อเนื่อง”⁵⁷

ตามที่ วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่มุ่งสร้างการพัฒนาและความทันสมัยให้แก่ประเทศ ภายใต้วิสัยทัศน์นี้ ซาอุดีอาระเบียได้ประกาศยกเลิกข้อห้ามสำหรับผู้หญิงในการขับขี่ยานพาหนะ ซึ่งเป็นกฎระเบียบที่ถูกระงับใช้มายาวนาน เป็นที่น่าสังเกตว่าก่อนหน้านี้ซาอุดีอาระเบียเป็นประเทศเพียงแห่งเดียวในโลกที่ห้ามมิให้ผู้หญิงขับรถ ส่งผลให้ครอบครัวต้องจ้างพนักงานขับรถส่วนตัวเพื่อรับส่งสมาชิกที่เป็นผู้หญิง อนึ่ง ประเด็นนี้กลายเป็นข้อถกเถียงด้านสิทธิมนุษยชนมาอย่างยาวนาน โดยมีกลุ่มต่าง ๆ ในซาอุดีอาระเบียพยายามผลักดันให้มีการยกเลิกกฎข้อห้ามดังกล่าว ขณะที่ผู้หญิงบางส่วนเริ่มออกมาแสดงพลังผ่านการโพสต์ภาพตนเองขณะขับรถบนโลกออนไลน์ ซึ่งนำไปสู่การจับกุมในหลายครั้ง⁵⁸

⁵⁴ Arabia, *Vision 2030 kingdom Of Saudi Arabia*. p. 83

⁵⁵ Ibid. p. 83

⁵⁶ Ibid. p. 83

⁵⁷ Ibid. p. 84

⁵⁸ ไทยรัฐ, "ผู้หญิงเฮ! ซาอุฯ ยกเลิกกฎหมายห้ามสตรีขับรถอย่างเป็นทางการ," ไทยรัฐ, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1316841>. (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2567)

อีกทั้ง ยังได้มีการอนุญาตให้เปิดบริการโรงพยาบาลในประเศอีกครั้งเป็นครั้งแรกในรอบกว่า 35 ปี เมื่อวันที่ 18 เมษายน ค.ศ. 2018 ที่กรุงริยาด ซึ่งถือเป็นรอบปฐมฤกษ์ของโรงพยาบาลในซาอุดีอาระเบีย โดยรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะขยายจำนวนโรงพยาบาลเพิ่มขึ้นเป็นมากกว่า 40 แห่งภายในระยะเวลา 5 ปี รวมถึงการสร้างโรงพยาบาลระดับหุรหราชอาณาจักร 500 ที่นั่ง ซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ แก้วน้ำเย็น และห้องน้ำพุด้วยหินอ่อน อย่างไรก็ตาม ซาอุดีอาระเบียเคยมีโรงพยาบาลในช่วงทศวรรษ 1970 แต่ต่อมาถูกรัฐบาลสั่งปิดตามข้ออ้างถึงความขัดแย้งกับระเบียบวิถีปฏิบัติทางศาสนาที่เข้มงวด ก่อนที่จะมีการยกเลิกข้อห้ามดังกล่าว⁵⁹

การยกเลิกข้อห้ามให้ผู้หญิงขับรถและการกลับมาเปิดบริการโรงพยาบาลในซาอุดีอาระเบียถือเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาตามวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการสร้างสังคมที่ทันสมัย และเคารพสิทธิมนุษยชนมากขึ้น รวมถึง การเปิดรับวัฒนธรรมจากภายนอกประเทศมากยิ่งขึ้น สะท้อนถึงความตั้งใจตามพระประสงค์ของมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ที่ทรงต้องการจะพัฒนาซาอุดีอาระเบียให้ทันสมัยมากขึ้น โดยไม่ละทิ้งรากเหง้าและอัตลักษณ์ของตนเอง

รวมถึง ในปัจจุบัน ซาอุดีอาระเบียได้ริเริ่มโครงการพัฒนาขนาดใหญ่หลายโครงการ เพื่อสร้างความทันสมัย พัฒนาเศรษฐกิจไม่พึ่งพาน้ำมันเพียงอย่างเดียว อีกทั้ง ยกกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โครงการสำคัญ ได้แก่⁶⁰

1) นีโอเอ็ม (NEOM) เป็นโครงการขนาดใหญ่ที่สุดครอบคลุมพื้นที่ 26,500 ตารางกิโลเมตร ณ ชายฝั่งทะเลแดง ประกอบด้วยโครงการย่อย ดังนี้

1.1) เดอะไลน์ (The Line) เป็นอาคารสูง 500 เมตร กว้าง 200 เมตร ยาว 170 กิโลเมตร สามารถรองรับประชากรได้ 9 ล้านคน เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยแห่งอนาคตปลอดมลพิษ ใช้พลังงานหมุนเวียนร้อยละ 100

1.2) ออกซากอน (Oxagon) เมืองท่าลอยน้ำทรงแปดเหลี่ยมที่ยื่นออกทะเลแดง จะเป็นท่าเรือและศูนย์กลางโลจิสติกส์แห่งอนาคตที่ยั่งยืน

1.3) โทรเจนา (Trojena) เมืองตากอากาศบนเขาสูงปกคลุมด้วยหิมะ มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ลานสกีหิมะ คาดเปิดบริการในปี ค.ศ. 2026

⁵⁹ ไทยรัฐ, "ซาอุฯ หนุนเปิดโรงหนังครั้งแรกในรอบ 35 ปี," ไทยรัฐ, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1249062>. (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2567)

⁶⁰ ไทยรัฐ, "ซาอุฯ ทุ่มเงินมหาศาล บัน 14 โปรเจกต์ยักษ์ พลิกเมืองใหม่จากทะเลทราย โอกาส ส่งออก-การลงทุนของไทย," ไทยรัฐ, สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand_econ/2742603. (สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2567)

1.4) ซินดาลาห์ (Sindala) เกาะขนาด 840,000 ตารางเมตร เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติสำหรับชมสัตว์พื้นเมือง มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว คาดเปิดให้บริการในปี ค.ศ. 2024

2) โรชน (Roshn) มีเป้าหมายในการก่อสร้างที่อยู่อาศัย 400,000 หลัง สร้างมัสยิด 850 แห่ง โรงเรียน 2,400 แห่ง และปลูกต้นไม้ 1 ล้านต้น

3) เดอะ เรดซี (The Red Sea Project) บนพื้นที่ 28,000 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยหมู่เกาะธรรมชาติกว่า 90 เกาะ จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวรีสอร์ท มีโรงแรม 50 แห่ง ห้องพัก 8,000 ห้อง และบ้านพัก 1,000 แห่ง คาดแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 2030

4) ดิริยาห์ (Diriyah) เมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรม จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยโรงแรม 38 แห่ง พิพิธภัณฑ์ 6 แห่ง และสถานที่ท่องเที่ยววัฒนธรรมอีก 26 แห่ง

5) สวนสาธารณะกษัตริย์ซัลมาน (King Salman Park) ในนครริยาด มีพื้นที่ 16.7 ตารางกิโลเมตร เป็นสวนสาธารณะในเมืองที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีพื้นที่สีเขียวขนาด 11 ตารางกิโลเมตร และต้นไม้ 1 ล้านต้น

6) เจดดาห์เซ็นทรัล (Jeddah Central) ครอบคลุมพื้นที่ 5.7 ล้านตารางเมตร เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความบันเทิง ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกมากมาย อาทิ โรงละครโอเปร่า พิพิธภัณฑ์ สนามกีฬา พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ท่าจอดเรือยอชท์ รีสอร์ทริมทะเล ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ห้างสรรพสินค้า ที่พักอาศัย 17,000 ยูนิต และห้องพักโรงแรม 2,700 ห้อง โครงการมีกำหนดแล้วเสร็จในปี ค.ศ. 2030

7) กิดดียา (Qiddiya Project) ตั้งอยู่ทางตะวันตกของกรุงริยาด บนพื้นที่ 367 ตารางกิโลเมตร เป็นศูนย์กลางความบันเทิง กีฬา และวัฒนธรรมระดับโลก ประกอบด้วยสนามกีฬา คอนเสิร์ตฮอลล์ สนามแข่งรถ สนามกอล์ฟ และรถไฟเหาะความเร็วสูงที่ยาวที่สุด สูงที่สุด และเร็วที่สุดในโลก จึงได้รับการขนานนามว่า "เมืองหลวงแห่งความบันเทิง กีฬา และวัฒนธรรมใหม่ของซาอุดีอาระเบีย"

8) มูรับบาใหม่ (New Murabba) เป็นโครงการก่อสร้างอาคารทรงลูกบาศก์ขนาดใหญ่ ชื่อ "มูคับ" (Mukaab) สูง 400 เมตร ตั้งอยู่ในย่านใจกลางเมืองใหม่ของกรุงริยาด ถูกออกแบบให้เป็นย่านการค้าระดับพรีเมียมใหม่ ประกอบด้วยที่พักอาศัย 104,000 ยูนิต ห้องพักโรงแรม 9,000 ห้อง สถานบันเทิง 80 แห่ง พื้นที่ค้าปลีก 300,000 ตารางเมตร และพื้นที่สำนักงาน 1.4 ล้านตารางเมตร

9) ซาอุดีทาวน์ทาวน์ (Saudi Downtown) เปิดตัวในปี ค.ศ. 2022 ครอบคลุมพื้นที่กว่า 10 ล้านตารางเมตร มีเป้าหมายเพื่อยกระดับ 12 เมืองใหญ่ ได้แก่ อาราร์ คูมัด อัล จันดัล ตะบูก

ฮาอิล บูเรดาห์ มาดินาห์ อัลคอบาร์ อัลอาห์ซา ทาอีฟ อัลบาฮาห์ ญีซาน และนัจราน ให้เป็นศูนย์กลางชีวิตพักอาศัย การทำงาน และการพักผ่อน

10) มาซาร์ (Masar) เป็นพื้นที่โครงการยาว 3.6 กิโลเมตร ตั้งอยู่ห่างจากมัสยิดมักกะฮ์ประมาณ 550 เมตร และเชื่อมต่อกับสถานีรถไฟความเร็วสูง มีเป้าหมายเพื่อผสมผสานวัฒนธรรมประเพณีกับความทันสมัย รองรับผู้แสวงบุญทั่วโลกภายในปี ค.ศ. 2030

11) อัลอุลา (AlUla) เป็นอีกหนึ่งโครงการที่มุ่งเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวในซาอุดีอาระเบีย ตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ ได้รับการจัดให้เป็นเมืองมรดกโลกโดยองค์การยูเนสโกแห่งแรกของซาอุดีอาระเบีย อัลอุลาถูกพัฒนาให้เป็นพิพิธภัณฑสถานมีชีวิตและมีโรงแรมหลายแห่ง โดยมีเป้าหมายสู่การเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี ค.ศ. 2035

12) เขตการเงินของกษัตริย์อับดุลลาห์ (King Abdullah Financial District - KAFD) หรือ KAFD เป็นย่านการเงินตั้งอยู่ย่านกลางกรุงริยาด ประกอบด้วยอาคารสูงและตึกระฟ้า 61 หลัง สามารถเชื่อมต่อกับระบบรถไฟใต้ดิน มีสะพานปรับอากาศเชื่อมต่อระหว่างอาคาร และระบบรถไฟรางเดี่ยว 6 สถานีวิ่งรอบโครงการ

13) เมืองไม่แสวงผลกำไรของมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน (Mohammed Bin Salman Non-profit City) เป็นศูนย์บ่มเพาะธุรกิจและสถานที่สนับสนุนผู้นำรุ่นใหม่ของประเทศ อาจเป็นต้นแบบการคมนาคมเมืองสมัยใหม่แบบบูรณาการ มีระบบทำความเย็นและโครงสร้างบังแดดขนาดใหญ่

14) เซเวน (SAUDI ENTERTAINMENT VENTURES - SEVEN) ตั้งอยู่ในกรุงริยาด เป็นแหล่งรวมความบันเทิงรูปแบบใหม่สำหรับทุกเพศทุกวัย ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกด้านศิลปะและนันทนาการ อาทิ เครื่องเล่น โรงภาพยนตร์ สนามกอล์ฟ ปีนเขา สนามแข่งรถ ร้านค้าแบรนด์เนม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น

โครงการพัฒนาเหล่านี้สะท้อนถึงความมุ่งมั่นของซาอุดีอาระเบียในการสร้างความทันสมัย พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ศูนย์กลางธุรกิจ และความบันเทิง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของประเทศตามวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030

อย่างไรก็ตาม การที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการลงทุนขนาดใหญ่และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ ดังนั้น สิ่งที่มาคือความต้องการแรงงานต่างชาติจำนวนมากโดยเฉพาะแรงงานฝีมือ ซาอุดีอาระเบียได้ประกาศความต้องการแรงงานต่างชาติจำนวนถึง 8 ล้านคน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะการขาดแคลนแรงงานภายในประเทศอย่างรุนแรง สาเหตุสำคัญที่ทำให้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในซาอุดีอาระเบียเป็นเรื่องเรื้อรังมาอย่างยาวนาน คือ วัฒนธรรมและค่านิยมในสังคม โดยแรงงานชาวซาอุดีมีลักษณะสะท้อนถึงความเฉื่อยชา ขาดความวิริยะอุตสาหะ และไม่แสวงหาโอกาสในการเพิ่มรายได้

นอกจากนี้ ระบบการศึกษาและนโยบายการศึกษาของซาอุดีอาระเบียในอดีตมีจุดมุ่งเน้นและส่งเสริมในด้านศาสนาและนิติศาสตร์อิสลาม จนส่งผลให้จำนวนผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์แขนงดังกล่าวมีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น จึงทำให้มีผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ตรงกับความต้องการในการพัฒนาประเทศ รวมถึง การขาดแคลนแรงงานสตรี ที่เนื่องมาจากความเคร่งครัดของศาสนาและจารีต⁶¹

ด้วย วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ทำให้ซาอุดีอาระเบียต้องเปิดประเทศ และต้องแสวงหาโอกาสจากการลงทุนระหว่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศที่มีศักยภาพ และด้วยเหตุดังกล่าว ไทย จึงน่าจะเป็นประเทศเป้าหมายที่มีศักยภาพสำหรับซาอุดีอาระเบีย และอาจเป็นเหตุผลตามหลักผลประโยชน์แห่งชาติของซาอุดีอาระเบีย ที่ต้องการแรงงานไทยกลับเข้าไปทำงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของวิสัยทัศน์ดังกล่าว

⁶¹ อัครพิสิฐ, "วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030: โอกาสและ ความท้าทายของตลาดแรงงานไทย." หน้า 64-65

บทที่ 5

บทปิดท้าย

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งสำคัญในซาอุดีอาระเบีย เมื่อปี ค.ศ. 2015 ที่มีการปรับเปลี่ยนคณะรัฐมนตรี และการจัดลำดับการสืบสันตติวงศ์ใหม่ของราชวงศ์ซาอุดีอาระเบีย ที่ซึ่งมีการแต่งตั้ง มกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน แห่งซาอุดีอาระเบีย ให้ดำรงตำแหน่ง รองมกุฎราชกุมารควบคู่ตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และประธานสภากิจการเศรษฐกิจ แห่งซาอุดีอาระเบีย และในเวลาต่อมา พระองค์ได้รับแต่งตั้งเป็นมกุฎราชกุมารแห่งซาอุดีอาระเบีย และดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตามลำดับ พระองค์ได้มีดำริแผนในการพัฒนาประเทศคือ วิสัยทัศน์ ซาอุดีอาระเบีย 2030 (Saudi Vision 2030)

แผนพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว ทำให้เป็นประเด็นศึกษาว่า การที่ซาอุดีอาระเบีย ตกกลางที่รื้อฟื้นความสัมพันธ์กับไทยนั้น เป็นผลเนื่องมาจากวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 หรือไม่ หากนักรบการวิเคราะห์เรื่องผลประโยชน์แห่งชาติตามที่ มอร์แกน เทา ได้เสนอว่า การที่รัฐจะดำเนินนโยบายใดก็ตาม โดยมีจุดประสงค์เพื่อปกป้องอธิปไตย ระบบการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ศาสนา ภาษา และเชื้อชาติของตนให้ปลอดภัยจากการรุกรานของรัฐอื่น รัฐอาจดำเนินนโยบายร่วมกัน แข่งขันกัน ถ่วงดุลกันหรือเป็นพันธมิตรกันโดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ที่รัฐนั้น ๆ ตั้งไว้⁶² รวมถึง ยังได้กล่าวว่า การแสวงหากำลังอำนาจของรัฐเป็นเรื่องธรรมชาติ เพื่อการอยู่รอดและผลประโยชน์แห่งชาติ⁶³ กอปรกับ ศิวพล ได้กล่าวว่า เพื่อความอยู่รอดของรัฐ รัฐจึงต้องแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติ ที่จะนำไปสู่การออกนโยบายต่างประเทศ โดยทั่วไป แต่ละรัฐจะให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ที่คล้ายกัน 4 ประการคือ 1) ความอยู่รอดปลอดภัย 2) ความมั่นคง 3) ความมั่งคั่ง และ 4) เกียรติภูมิของประเทศ⁶⁴ มาวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าการที่พระองค์ดำเนินการเช่นนั้น เนื่องจาก พระองค์ทรงต้องการเปลี่ยนแปลงซาอุดีอาระเบีย ไปสู่สมัยใหม่ อีกทั้ง วิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ตามที่พระองค์ดำริไว้มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อลดการพึ่งพาน้ำมัน รวมถึง การสร้างภาพลักษณ์ใหม่ และทันสมัยมากยิ่งขึ้นแก่ซาอุดีอาระเบีย ทั้งนี้ การที่จะบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการลงทุนขนาดใหญ่และโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศ ดังนั้น สิ่งที่ตามมาคือ ความต้องการ แรงงานต่างชาติจำนวนมากโดยเฉพาะแรงงานฝีมือ

⁶² Coulombis and Wolfe, "Introduction to international relations: power and justice."p 78.

⁶³ Morgenthau, *Politics Among Nations : The Struggle for Power and Peace*.

⁶⁴ ชมภูพันธ์ุ, ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ความรู้เบื้องต้น. หน้า 88

ซึ่งการเยือนซาอุดีอาระเบียของ พลเอก ประยุทธ์ ที่ได้เข้าเฝ้ามกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน เมื่อปี ค.ศ. 2022 ได้ส่งผลต่อความสัมพันธ์ให้กลับสู่ภาวะปกติ ซึ่งทั้งสองฝ่ายได้มีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อรื้อฟื้นความร่วมมือในสาขาต่าง ๆ อาทิ การค้าและการลงทุน ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน สาธารณสุข และการท่องเที่ยว รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือในสาขาใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกลับเข้าไปทำงานในซาอุดีอาระเบียของแรงงานฝีมือ แรงงานภาคบริการ และแรงงานเฉพาะทางของไทย

อีกทั้ง ท่าทีของพระองค์ที่ได้เสด็จเยือนไทยอย่างเป็นทางการ ซึ่งถือว่าเป็นการเยือนครั้งแรกในระดับราชวงศ์ ผู้นำ และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของซาอุดีอาระเบียในรอบ 32 ปี⁶⁵ รวมถึง พระองค์ได้เข้าร่วมการประชุม APEC ในฐานะแขกพิเศษของประธาน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจริงใจที่จะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับซาอุดีอาระเบียกลับสู่ภาวะปกติ รวมถึง การเยือนดังกล่าวจะเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมความสัมพันธ์ให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น โดยผ่านความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการที่ซาอุดีอาระเบียตกลงรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับไทยนั้น เป็นผลมาจากวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 ตามพระดำริของมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน ว่าด้วยเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ ที่พระองค์ต้องการให้ซาอุดีอาระเบียมีภาพลักษณ์ใหม่และความทันสมัย ซึ่งเป็นแกนหลักสำคัญตามวิสัยทัศน์ดังกล่าว จึงส่งผลให้เชื่อได้ว่าการรื้อฟื้นความสัมพันธ์ไทย จะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ใหม่ที่เต็มไปด้วยความทันสมัยในซาอุดีอาระเบีย เนื่องจากไทย มีแรงงานฝีมือ แรงงานภาคบริการ และแรงงานเฉพาะทาง ที่จะสามารถช่วยซาอุดีอาระเบียพัฒนาโครงการต่าง ๆ ตามวิสัยทัศน์ซาอุดีอาระเบีย 2030 เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ใหม่และความทันสมัยในซาอุดีอาระเบียได้ อย่างไรก็ตาม บทความวิจัยชิ้นนี้เขียนขึ้นในช่วงเวลาการดำเนินการฟื้นคืนความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศ โดยมีมกุฎราชกุมาร มุฮัมมัด บิน ซัลมาน นายกรัฐมนตรีแห่งซาอุดีอาระเบีย เป็นผู้ขับเคลื่อน รวมถึง บทความวิจัยชิ้นนี้ มุ่งศึกษาฝ่ายซาอุดีอาระเบียเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ประเด็นที่นำศึกษาต่อไปในอนาคต ได้แก่ 1) แนวทางการดำเนินการทูตของไทยที่ส่งผลต่อการฟื้นคืนความสัมพันธ์ไทย - ซาอุดีอาระเบีย 2) การดำเนินงานและบทบาทของกระทรวงการต่างประเทศที่ส่งผลให้ไทย - ซาอุดีอาระเบียตกลงฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างกันในสมัย นายดอน ปรมดีรัตน์ อดีตรองนายกรัฐมนตรี และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

⁶⁵ เดอะเนชั่น, "จับตามกุฎราชกุมารซาอุฯ เยือนไทยระหว่างประชุมเอเปก," เดอะเนชั่น, สืบค้นจาก <https://www.nationtv.tv/news/foreign/378889167>. (สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2567)

การต่างประเทศ และ 3) ความสัมพันธ์ของไทย – ชาอูดีอาระเบียในอนาคตจะเป็นไปในทิศทางใด
หากมกุฎราชกุมารแห่งชาอูดีอาระเบีย ได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชาธิบดีแห่งชาอูดีอาระเบีย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงการต่างประเทศ. "การเสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของ เจ้าชายมุฮัมมัด บิน ซัลมาน บิน อับดุลอะซีซ อาล ซะอูด มกุฎราชกุมาร และนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย ในฐานะแขกของรัฐบาล." สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/saudi-visit>.

———. "ไทยและซาอุดีอาระเบียปรับความสัมพันธ์ทางการทูตกลับสู่ระดับปกติ ในการเยือนซาอุดีอาระเบียครั้งประวัติศาสตร์ของนายกรัฐมนตรี." สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/thailand-saudi-normalise>.

———. "นายกรัฐมนตรีเข้าเฝ้าฯ มกุฎราชกุมาร และนายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย." สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/pr201023>.

———. "ราชอาณาจักรซาอุดีอาระเบีย." 2565. (2552). สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bcc1c15e39c3060009fd4?cate=5d5bcb4e15e39c3060006870>.

จงกิตถาวร, กวี. "สัมพันธ์ไทย-ซาอุฯ มีมากกว่าที่คิด." สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2022/02/kavi-chongkittavorn09/>.

ชมภูพันธุ์, ศิวพล. ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : ความรู้เบื้องต้น. โรงพิมพ์วัชรินทร์ พี.พี., มกราคม 2559.
ทองอินทร์, อาทิตย์. "การต่างประเทศของซาอุดีอาระเบีย ในรัชสมัยของกษัตริย์ซัลมาน อิบน์ อับดุล อะซีซ : มุมมองระดับภูมิภาค." เอเชียปริทัศน์ 39, no. 2 (2561).

ไทยรัฐ. "ซาอุฯ ทุ่มเงินมหาศาล บัน 14 โปรเจกต์ยักษ์ พลิกเมืองใหม่จากทะเลทราย โอกาส ส่งออก-การค้า-ลงทุนของไทย." ไทยรัฐ. สืบค้นจาก https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand_econ/2742603.

———. "ซาอุฯ หวนเปิดโรงหนังครั้งแรกในรอบ 35 ปี." ไทยรัฐ. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1249062>.

———. "ผู้หญิงเฮ! ซาอุฯ ยกเลิกกฎหมายสตรีชัชรถอย่างเป็นทางการ." ไทยรัฐ. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/news/foreign/1316841>.

บุญชื้อ, ปรีดี. "เจ้าชายโมฮัมเหม็ด บิน ซัลมาน (Mbs) กับ Vision 2030 ของซาอุดีอาระเบีย." สืบค้นออนไลน์จาก <https://thaipublica.org/2022/01/pridi286/>.

บุญมาคลี, เวณิกา. "นโยบายต่างประเทศของไทยต่อสหภาพเมียนมาร์ ในสมัย นายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ." จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

ประชาไทย. "มองอนาคตไทย-ซาอุฯ หลังฟื้นความสัมพันธ์ ใครได้ใครเสียในเกมเศรษฐกิจการเมือง." สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2022/02/97091>.

ผู้จัดการออนไลน์. "กษัตริย์ซาอูฯ ทรงตั้งมกุฎราชกุมาร Mbs ขึ้นเป็น 'นายกรัฐมนตรี'." ผู้จัดการออนไลน์, 2565.

สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก <https://mgronline.com/around/detail/965000093067>.

เพ็ชรรัตน์, รุ่งฤทัย. "Saudi Vision 2030 วิสัยทัศน์ใหม่ราชอาณาจักรริออดอ่าว ฟื้นความสัมพันธ์ 30 ปี หลังคดี 'เพชรซาอูฯ'." ไทยรัฐ.

ยามา, อารีฟิน. "ยุทธศาสตร์การต่างประเทศของไทยต่อตะวันออกกลางและโลกมุสลิม." สืบค้นจาก

<http://www.ias.chula.ac.th/article/%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%95%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97/>.

เรือนมูล, อภิสัทย์. "ซาอูดีอาระเบีย: กำจัดคนเห็นต่าง ชิงนักกิจกรรม ตั้ง Io ประชาสัมพันธ์สร้างค่านิยมในความเคลื่อนไหวของ 'สถาบันกษัตริย์'." *Way Magazine* (2565). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567 จาก

<https://waymagazine.org/monarchy-of-saudi-arabia/>.

สงสกุล, พลวุฒิ. "ทำไมไทย-ซาอู ฟื้นสัมพันธ์หลังร้ายวณจากปมเพชรซาอู." สืบค้นจาก

<https://thestandard.co/thailand-saudi-arabia/>.

สรรค์ประสิทธิ์, วิไล. ความสัมพันธ์ ไทย-ซาอูดีอาระเบีย ปี 2528-กุมภาพันธ์ 2536. มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ (1993).

สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. "ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2565." 12, 2565.

———. "ข้อมูลพื้นฐานของต่างประเทศ 2566." 2566.

อักรพิสิฐ, อริสรา. "วิสัยทัศน์ซาอูดีอาระเบีย 2030: โอกาสและ ความท้าทายของตลาดแรงงานไทย." *สยาม วิชาการ* 23, no. 2 (2022).

อารีย์, ศราวุฒิ. "ไทย-ซาอูดีอาระเบีย: จากสัมพันธ์แตกร้างสู่ก้าวอย่างแห่ง "มิตรภาพใหม่." สืบค้นจาก

<http://www.ias.chula.ac.th/article/%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-%E0%B8%8B%E0%B8%B2%E0%B8%AD%E0%B8%B8%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%9A%E0%B8%B5%E0%B8%A2-%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%AA/>.

อิสรนนท์. "สามคลื่นลูกใหม่แห่งซาอูดีอาระเบีย ก้าวอย่างครั้งสำคัญทางการเมืองและการปกครองที่ไม่อาจมองข้ามได้."

สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2015/05/issaranan-25-5-2558/>.

ภาษาต่างประเทศ

Arabia, Saudi. *Vision 2030 Kingdom of Saudi Arabia*.

Coulombis, Theodore A, and James Wolfe. "Introduction to International Relations: Power and Justice." *Journal of Social Sciences* 17, no. 4 (1980): 207-09.

Frankel, Joseph. *International Relations in a Changing World*. Oxford, New York: Oxford University Press, 1979.

Morgenthau, Hans. *Politics among Nations : The Struggle for Power and Peace*. Nova York: Alfred Kopf, 1948.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ร้อยโท สิทธิกร สุทธิขาว
วัน เดือน ปี เกิด	2 กุมภาพันธ์ 2537
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ที่อยู่ปัจจุบัน	355/2020 หมู่ที่ 15 ซอย 1/1 ค. ตำบลคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัด ปทุมธานี 12130

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY